

POLITIET

Justis- og beredskapsdepartementet

Postboks 8005 Dep
0030 Oslo

Politidirektoratet

Deres referanse:

Vår referanse:

Dato:

21/80711 - 29

19.10.2021

Høringssvar - Straffelovrådets tilleggsutredning om pønalt inndragning

1. Innledning

Politidirektoratet viser til Justis- og beredskapsdepartementets høringsbrev av 29. juni 2021, med anmodning om Politidirektoratets syn på Straffelovrådets utredning "Konfiskasjon av ting som har tilknytning til en straffbar handling". Dette er en tilleggsutredning til NOU 2020:10 Straffelovrådets utredning nr. 2: "Inndragning av utbytte fra gjengkriminalitet".

Høringsfristen var den 15. oktober 2021. Det vises til etterfølgende korrespondanse og innvilgelse av fristutsettelse til 22. oktober 2021.

Politidirektoratet har forelagt høringen for samtlige politidistrikt, Kripes, Økokrim og Politihøgskolen, hvor det er bedt om underliggende enheters syn på Straffelovrådets forslag om konfiskasjon.

Politidirektoratet har mottatt innspill fra Øst politidistrikt, Oslo politidistrikt, Økokrim, Kripes og Politihøgskolen. Mottatte innspill følger vedlagt dette høringssvaret.

I Straffelovrådets tilleggsutredning er det foreslått et nytt kapittel 9 a i straffeloven om konfiskasjon som en ny straffart, med en ny § 55 a som den sentrale bestemmelsen. I § 55 a foreslås en hjemmel for å konfiskere ting som har tilknytning til den straffbare handlingen. Etter lovutkastet kan «ting» som har vært «gjenstand for» eller «brukt eller bestemt til bruk» ved den straffbare handlingen, konfiskeres fra den som har begått handlingen når nærmere vilkår er oppfylt. Videre er det foreslått enkelte følgeendringer.

Overordnet er Politidirektoratet positive til Straffelovrådets forslag om å etablere et skille mellom pønalt begrunnet inndragning og inndragning med andre begrunnelser. Forslaget kan tenkes å gi en kriminalitetsforebyggende effekt som går lenger enn dagens regime. Likevel synes forslaget å ha elementer som gjør at det kan virke mot sin hensikt, særlig der endringene kan medføre en reell innsnevring av politiets virkemidler. Politidirektoratets syn er at disse utfordringer bør avhjelpes eller klargjøres før eventuelt forslag fremmes til lovgiver.

Politidirektoratet

2. Merknader til tilleggssutredningen

Til punkt 4 – Straffelovrådets vurderinger

Underliggende enheters syn på tilleggssutredningen:

Økokrim finner at forslaget tydeliggjør skillet mellom pønalt begrunnet inndragning, og inndragning på andre grunnlag. Likevel er Økokrim av den oppfatning at man ved gjennomføring av forslaget kan risikere at regelverket blir mindre effektivt enn i dag. Det vises særlig til at det i praksis blir vanskeligere å inndra ting som har forbindelse med grenseoverskridende kriminalitet. Se Økokrims hørings svar for nærmere begrunnelse og deres egne forslag til endringer.

Øst politidistrikt finner ikke regler om konfiskasjon ønskelig. Distriktet fremhever, på linje med Økokrim, at en økonomisk straffereaksjon best ivaretas gjennom bøter. Kripas påpeker at det også er en del svært praktiske inndragningsmuligheter falle ut av lovverket uten den foreslåtte konfiskasjonsbestemmelse (forutsatt innsnevringen av straffeloven § 69). Kripas støtter forslaget om egne regler om verdikonfiskasjon.

Kripas' vurdering er at følger og konsekvenser ved å innføre konfiskasjon som egen straffart bør utredes ytterligere før eventuelt forslag fremmes for lovgiver, se nærmere i Kripas' hørings svar om begrunnelsen.

Politihøgskolen har i sitt hørings svar uttrykt tvil om "Straffelovrådet gir en tilstrekkelig overbevisende begrunnelse for sitt standpunkt om at fraværet av et prinsipielt og klart skille mellom inndragning med og uten pønalt preg, utgjør en utfordring ved dagens regler".

Politihøgskolen har uttrykt en viss bekymring knyttet til at de deler av hovedutredningen til Straffelovrådet som skulle fylle de samme formålene som en ordning med sivilrettslig inndragning så langt ikke synes å bli fulgt opp (til tilleggssutredningen pkt. 4.2.1 siste avsnitt).

Oslo politidistrikt er bekymret for at forslaget vil frata politiet muligheten til å beslaglegge og senere utferdige inndragningsforelegg i saker hvor utilregnelige personer begår lovbrudd som innebærer potensielt farlige gjenstander, typisk brudd på knivforbudet. Politidirektoratet støtter bekymringen, og finner det hensiktsmessig at departementet vurderer problemstillingen nærmere. Oslo politidistrikts mer utfyllende begrunnelse følger vedlagt. Også Kripas bemerker, mer generelt, at det må foretas en vurdering av hvorvidt reglene om konfiskasjon begrenser de muligheter man har i dag til å inndra ting som ikke er utbytte.

Oslo politidistrikt påpeker også at forholdet til straffeloven § 72 om erververe av gjenstander som bør inndras kommer til anvendelse ved konfiskasjon. Politidirektoratet anbefaler at departementet klargjør problemstillingen, slik at konfiskasjonsbestemmelsen ikke blir snevrere enn tilsiktet.

Politidirektoratets vurdering:

Politidirektoratet er i utgangspunktet positiv til å etablere et skille mellom pønalt begrunnet inndragning og inndragning med andre begrunnelser. Konfiskering antas å realisere både allmenn- og individualpreventive formål med straff mer effektivt, samtidig som straffarten er egnet til å opprettholde sosial ro og rettferdighetsfølelse på en bedre måte. Forslaget kan tenkes å gi en kriminalitetsforebyggende effekt som går lenger en dagens regime.

Etter Politidirektoratets vurdering bør det imidlertid foretas nærmere vurderinger av hvilke følger og konsekvenser forslagene vil få før forslag fremmes lovgiver. Innspillende fra underliggende enheter uttrykker bekymring for konsekvensene og gir konkrete eksempler der forslaget kan virke mot sin hensikt.

Politidirektoratet er enig med Politihøgskolen i at det er behov for å fylle de formål sivilrettslig inndragning var ment å dekke, men vil etter en faglig vurdering fortsatt støtte Straffelovrådets alternative løsning til sivilrettslig inndragning. Mye har skjedd i norsk politi siden utredningen av sivilrettslig inndragning i 2015. Det kan i denne forbindelse bemerkes at Økokrim står midt i en omorganisering som organisatorisk skal understøtte inndragningsarbeidet i norsk politi bedre. Det skal også utpekes egne inndragningsspesialister i samtlige politidistrikt.

Til punkt 5 – Inndragning i spesiallovgivningen – behov for en gjennomgang:

Politidirektoratet støtter at det er behov for en gjennomgang av inndragningsbestemmelsene i særlovgivningen.

Praktisk sett er det utfordrende for Politidirektoratet å tilby statistikk på samlede inndragningstall slik situasjonen er i dag. Straffelovrådet har etter en ikke fullstendig gjennomgang angitt 19 særlover som har eller vil få egne inndragnings bestemmelser. Disse er ikke hensyntatt i inndragningsstatistikken slik denne føres av direktoratet i dag. Dette gir relativt store utfordringer, både ift nasjonal og internasjonal rapportering på inndragning (eksempelvis til Financial Action Task Force, FATF) og i styringen av politidistriktene.

Til punkt 6 – Inndragning i prosesslovgivningen – behov for følgeendringer:

Politidirektoratet støtter at det er behov for følgeendringer i prosesslovgivningen.

Når det gjelder heftelsesinstituttet spesielt bør det etter Politidirektoratets foreløpige vurdering sees nærmere på å tillegge påtalemyndigheten primærkompetansen for beslutning om heftelse – på lik linje som ved beslag. Forslaget begrunnes i at heftelsesgjenstanden ved konfiskasjon synes "nærmere" det straffbare forhold enn ved heftelser etter dagens lovgivning. I forlengelsen av dette vil det være effektivitetsbesparende å ikke måtte gjennomføre rettsmøte om heftelsen.

Til punkt 7 – Økonomiske og administrative konsekvenser:

Ved innføring av konfiskasjon som ny straffart og tilhørende følgeendringer oppstår behov for systemendringer, nye maler i BL, samt nye endringer i styringssystemene ift måling av resultater på inndragningsfeltet. Vi har ikke gått nærmere inn i hvilke kostnader dette vil medføre, men erfaringsmessig er kostnadene ikke ubetydelige.

Uten at temaet er vurdert inngående må det vurderes å skille mellom inndragning og konfiskering som straffart i politiets straffe- og bøteattester.

Endringer i dagens straffelov § 69, hvor det kan synes som om visse "overtredelser" overføres til det nye konfiskeringsinstituttet, kan medføre at statistikken for inndragning etter § 69 ikke vil bli sammenlignbar med tidligere år.

Til punkt 8.2 – Merknader til de enkelte bestemmelsene

Politihøgskolen har også i sitt høringssvar påpekt "produktet av" en straffbar handling også bør kunne konfiskeres i en ny § 55a – man bør altså gå lenger enn nullstillingsprinsippet. Etter Politidirektoratets syn er innspillet fornuftig, og bør vurderes nærmere av departementet.

Med hilsen

Bjørn Eirik Vandvik
Avdelingsdirektør

Knut-Aleksander Hymer
Politiinspektør

Dokumentet er elektronisk godkjent uten signatur.

Vedlegg:
Politihøgskolen
Økokrim
Kripos
Oslo politidistrikt
Øst politidistrikt

POLITIHØGSKOLEN

Justis- og beredskapsdepartementet

Postboks 8005 Dep
0030 OSLO

NORWEGIAN POLICE UNIVERSITY COLLEGE

Deres referanse:
21/4082

Vår referanse:
21/01276-3

Dato:
15.10.2021

HØRINGSSVAR - STRAFFELOVRÅDETS TILLEGGSUTREDNING OM PØNAL INNDRAGNING

Politihøgskolen viser til Justis- og beredskapsdepartementet høringsbrev av 29. juni 2021 om Straffelovrådets tilleggsutredning om pønalt inndragning.

I NOU 2020:10 skisserte Straffelovrådet en lovendringer som skulle rendyrke inndragning som en strafferettslig reaksjon som ikke er straff. Rådets forslag var utformet slik at reglene i straffelovens kapittel om inndragning (kapittel 13) i hovedsak kun skulle regulere inndragning som innebærer nullstilling. Rådet forutsatte at inndragning som er pønalt begrunnet, formelt defineres som straff og reguleres et annet sted i loven.

Basert på anbefalingen i NOU 2020:10 fikk Straffelovrådet i tilleggsoppdrag å utforme forslag til nye lovbestemmelser om pønalt inndragning (konfiskasjon), slik at adgangen til pønalt inndragning kunne videreføres dersom regjeringen følger opp forslaget om å innføre et systematisk skille. Rådet leverte 25. mai 2021 sin utredning «Konfiskasjon av ting som har tilknytning til en straffbar handling».

I høringen om NOU 2020:10 uttalte Politihøgskolen seg kritisk til Straffelovrådets fremstilling av gjeldende rett og unnlot å støtte flere av forslagene som var blitt fremsatt i utredningen. Justis- og beredskapsdepartementet har i Prop. 241 L (2020–2021) kapittel 4 kommet til at den rettsoppfatning som PHS ga uttrykk for er korrekt, og har lagt vekk en del av rådets forslag. Departementet har nå sendt rådets nye utredning på høring. Denne høringen dreier seg om hvor og hvordan regelen i nåværende straffelov § 69 bør reguleres.

Politihøgskolen har følgende innspill til forslaget:

1. BETYDNINGEN AV SKILLET MELLOM INNDRAGNING SOM IKKE ER STRAFF OG «PØNAL» INNDRAGNING

Mens det såkalte nullstillingsprinsippet tilsier at formålet med inndragning av utbytte er å *gjenopprette* situasjonen slik den var før den straffbare handlingen fant sted, er det karakteristiske med pønalt inndragning at den har karakter av *straff* og preg av gjengjeldelse,

POLITIHØGSKOLEN
Pb. 2109 Vika, 0125 Oslo
Slørdalsveien 5
Tlf: 23 19 99 00
Org. nr: 974 761 017
www.politihogskolen.no
postmottak@phs.no

Politihøgskolen Campus Bodø
Pb. 1407, 8002 Bodø
Universitetsalléen 1
Tlf: 23 19 99 00

Politihøgskolen Campus Stavern
Pb. 204, 3291 Stavern
Fredriksvern Verft
Helgeroveien 9
Tlf: 23 19 99 00

Politihøgskolen Campus Kongsvinger
Pb. 100, 2201 Kongsvinger
Motjensvegen 21
Tlf: 23 19 99 00

klander eller misbilligelse. Inndragning med et pønalt preg kan bli ansett som straff etter den europeiske menneskerettskonvensjonen (EMK) og vil da utløse de særlige rettssikkerhetsgarantiene som gjelder for straffesaker; krav om skyld og et kvalifisert beviskrav.

1.1. Straffelovrådets syn:

Rådet anser fraværet av et prinsipielt og klart skille mellom inndragning som har gjenopprettende eller forebyggende formål og pønale formål, som en utfordring ved dagens regler. I den utstrekning pønalt inndragning skal kunne ilegges, mener Straffelovrådet at reaksjonen også formelt må defineres som straff i loven. Dette skal gjøres ved å innføre den nye straffarten «konfiskasjon», blant annet gjennom lovfesting i straffeloven § 29.

I tilleggsutredningen foreslår rådet et nytt kapittel 9 a i straffeloven som skal regulere konfiskasjon, med en ny § 55 a som den sentrale bestemmelsen. Her foreslås en hjemmel for å konfiskere ting som har tilknytning til den straffbare handlingen, og som i dag er regulert i straffeloven § 69 og som dermed vil utgå. I forslaget skal «ting» som har vært «gjenstand for» eller «brukt eller bestemt til bruk» ved den straffbare handlingen, kunne konfiskeres fra den som har begått handlingen når nærmere vilkår er oppfylt. Rådet har også foreslått følgeendringer i straffelovens bestemmelser om illeggelse av straff og forening av straffer. I tillegg har rådet pekt på behovet for en gjennomgåelse av følgeendringer i spesial- og prosesslovgivningen.

1.2. Politihøgskolens syn:

Målet med rådets arbeid i henhold til mandatet var lovendringer som kan gjøre inndragningsreglene til et mer effektivt kriminalpolitisk virkemiddel for å bekjempe gjengkriminalitet. Etter Politihøgskolens oppfatning er det ikke noe prinsipielt i veien for å ha pønalt begrunnede regler om inndragning i inndragningskapittelet i straffeloven uten å innføre konfiskasjon som ny straffart. Det kan synes som om rådet legger i overkant stor vekt på at inndragning ikke skal kunne ha et pønalt element og for lite vekt på å finne regler som kan fungere effektivt i praksis.

Vi er i tvil om Straffelovrådet gir en tilstrekkelig overbevisende begrunnelse for sitt standpunkt om at fraværet av et prinsipielt og klart skille mellom inndragning med og uten pønalt preg, utgjør en utfordring ved dagens regler. Det vesentlige må etter Politihøgskolens syn være at det av reglene som innebærer pønalt inndragning fremgår at det er krav om skyld, og at det nødvendige beviskravet må være oppfylt.

Vi kan på denne bakgrunn ikke helt se hvilke fordeler de foreslåtte endringene i tilleggsutredningen vil medføre. Videre vil vi påpeke at dersom forslaget skulle bli vedtatt, ville dette medføre en rettsulikhet i Norden på dette feltet. Dette kan resultere i tyngre prosesser når Norge trenger bistand fra de andre nordiske landene i enkeltsaker. Videre kan dette være problematisk opp mot Helsingforsavtalens artikkel 5.

1.2.2 Hvor praktisk viktig er problemstillingen?

Politihøgskolen påpekte i forrige høring at det i praksis kun helt unntaksvis idømmes inndragning uten skyldkonstatering. Vi kan ikke se at Straffelovrådet viser til tall på området som indikerer noe annet.

Rådet imøtegår spørsmålet i sin tilleggsutredning (pkt. 4.3.1) og uttaler at det forhold at inndragning som oftest ilegges etter skyldkonstatering, ikke sier noe om inndragningens karakter eller formål, og heller ikke noe om hvorvidt de øvrige rettssikkerhetsgarantiene som skal gjelde ved illeggelse av straff, er ivarettatt.

Lovendringer skal i utgangspunktet gjøre regler bedre. Statistikken viser at det mellom 2009 og 2018 ble inndratt gjenstander mellom 5.000 og 6.900 ganger pr år (se fig.1, tredje linje ovenfra «Gjenstand»). I henhold til opplysninger fra POD representerer disse tallene gjenstandsinnndragning etter § 69. Til sammenligning ble utbytte inndratt mellom 1.100 og 2.000 ganger pr år i samme periode (se fig. 1, første linje «Utbytte»).

	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	Prosent endring 2017-18	Prosent endring 2014-18
Utbytte	1 118	1 420	1 934	1 302	1 155	2 044	1 374	1 198	1 484	1 108	-25 %	-46 %
Utvidet	102	162	142	367	40	92	300	98	88	76	-14 %	-17 %
Gjenstand	5 079	6 021	6 047	6 125	6 714	6 653	6 785	6 417	6 518	6 984	7 %	5 %
Sum antall inndragninger	6 299	7 603	8 123	7 794	7 909	8 789	8 459	7 713	8 090	8 168	1 %	-7 %
Beløp i mill. kr	105,1	187,2	134,3	121,6	97,4	211,9	323,7	163,2	198,2	108,6	-45 %	-49 %

Kilde: JUS624 - alle tall kjørt i PAL STRASAK 31.01.19

Fig. 1.

Disse tallene kan tyde på at gjenstandsinndragning med hjemmel i den eksisterende straffeloven § 69 er den inndragningsbestemmelsen som brukes mest i praksis og som antagelig fungerer best i tråd med lovens formål. Vi er ikke kjent med at det ved bruk av regelen har vært rettssikkerhetsutfordringer av noen grad.

Dersom man skal bygge om et regelverk som i det store og hele fungerer i dag, bør dette være godt begrunnet. Vi er usikre på om Straffelovrådets argumentasjon når helt frem på dette punktet. En restrukturering der «konfiskasjon» tas ut av inndragningskapittelet og flyttes til et nytt kapittel synes å være mer motivert av ønsket om juridisk «renhet» enn av ønsket om mer effektive inndragningsregler. Vi er usikre på om dette er heldig. Det kan også stilles spørsmålstegn ved om det vil være særlig nyttig i det rent operative arbeidet. Den foreslåtte endringen synes ikke å bidra til å gjøre regelverket mer effektivt.

Som påpekt i vårt forrige høringssvar og av Straffelovrådet selv i pkt. 4.5.3, kunne man her tenke seg en klargjøring av de eksisterende reglene gjennom å endre kapitteloverskriften i 13 til «Inndragning og konfiskasjon» og eventuelt gjort mindre presiseringer i ordlydene i §§ 67-70. På denne måten vil man også unngå det pedagogisk uheldige med å stykke opp regelverket, samtidig som man ivaretar de nødvendige rettsikkerhetsgarantiene.

2. KORT OM REKKEVIDDEN AV UTKASTETS § 55 A – PRODUKTET AV EN STRAFFBAR HANDLING

I henhold til rådets forslag skal «produktet» av en straffbar handling ikke kunne konfiskeres med hjemmel i § 55 a. Det følger videre av rådets forslag til endringer i § 69 at ting som er produktet av en straffbar handling kun skal kunne inndras så langt det er nødvendig for å frata lovbyteren fordel av å ha fullført eller fortsatt den straffbare handlingen, men altså begrenset til en nullstilling (fordelen).

Politi hogskolen ser ikke at det er ønskelig å begrense inndragning av produktet av en straffbar handling til et nettobeløp. Igjen synes problemstillingen å være mer teoretisk enn praktisk. I langt de fleste tilfeller der produktet av en straffbar handling inndras, vil det foreligge skyld bevisst utover enhver rimelig tvil. Det skulle dermed ikke være grunn til å begrense inndragningen til nettoverdi.

3. ANDRE FORSLAG TIL REGELENDRINGER

3.1 Senket beviskrav for at utbytte er oppnådd, jf. strl. § 67

I NOU 1996:21 punkt 13.4 omtales beviskravet for at utbyttet er oppnådd: «Likheten med vindikasjon tilsier at beviskravet allerede etter gjeldende rett er noe svakere enn hva som kreves for å finne tiltalte skyldig i den straffbare handlingen.». Etter dagens rett foreligger antakelig et beviskrav på linje med sterk sannsynlighetsovervekt.

Politi hogskolen vil foreslå en endring av dagens strl. § 67 slik at beviskravet for at et utbytte er oppnådd senkes til alminnelig sannsynlighetsovervekt. Beviskravet vil da bli det samme som beviskravet for utbyttets omfang. Dette er en mindre endring i en allerede etablert regel, som vil kunne gjøre det noe enklere å inndra verdier. Dette ble også foreslått av Oslo Statsadvokatembete i forrige høringsrunde.

3.2 Sivilrettslig inndragning

Straffelovrådet uttaler i NOU 2020:10 (pkt. 13.3.6) at de utvidelser rådet foreslo i gjeldende regelverk ville være tilstrekkelig til å ivareta behovet for økt inndragning og at disse foreslåtte endringene langt på vei vil fylle de samme formålene som sivilrettslig inndragning. Nå som departementet har forkastet rådets forslag om en ny § 67 a vil det etter Politihøgskolens oppfatning fremdeles være behov for et regelsett om sivilrettslig inndragning, og vi gjentar vår anbefaling om innføring av dette lovverket som supplement til de eksisterende strafferettslige inndragningsreglene.

Dersom myndighetene ikke ønsker de økonomiske og administrative kostnadene forbundet med å opprette en egen enhet til å følge opp en lov om sivilrettslig inndragning, kunne man eventuelt tenke seg en modell der for eksempel skatteetaten, NAV, tolletaten og andre kunne benytte regelsettet på eget initiativ og i sine respektive organisasjoner. Det påpekes her kort at *politiet* ikke bør kunne håndheve reglene om sivilrettslig inndragning. Dette vil være i strid med rådet fra Verdensbanken om å holde sivilrettslig inndragning atskilt fra strafferettslig inndragning, og vil ha betydning for systemets legitimitet.

Etter Politihøgskolens oppfatning vil det imidlertid ikke være en ideell løsning å legge oppfølgingen av sivilrettslig inndragning til eksisterende kontrollorganer:

Ved en slik organisering mister man de klare fordelene som ligger i en enhet bestående av ansatte fra ulike kontrolletater. Nettopp et slikt helhetlig, tverretattlig syn på enkeltsakene fremheves som suksesskriterium for Criminal Assets Bureau i Irland¹.

Også hensynet til effektiv informasjonsdeling tilsier at oppfølgingene av loven samles i én enhet: Personellet i Inndragningsenheten må kunne samle opplysninger fra ulike sektorer og dele denne informasjonen mellom seg innad i enheten. De må også ha tilgang til informasjon fra politiet.

Også rent organisatoriske gevinster kan fremheves ved å opprette en egen enhet: Et organ som kun har dette som arbeidsfelt gir et dedikert miljø som jobber målrettet med oppgaven. Dette kan gi en bedre og raskere effekt enn å prøve å innpasse nye oppgaver i store, eksisterende organisasjoner.

Med hilsen

Tor Tanke Holm
Ass. rektor

Elisabeth Hammer Sæten
Seniorrådgiver

Dokumentet er elektronisk godkjent uten signatur.

Saksbehandler:
Høgskolelektor Inger Astrid Elizabeth Coll

Kopi til:
Politidirektoratet

¹ [Betenkning: Sivilrettslig inndragning rettet direkte mot formuesgoder \(regjeringen.no\)](#), s 151

Kvittering på innsendt høringssvar på Høring – Straffelovrådets tilleggsutredning om pønal inndragning

Høringens saksnummer: 21/4082

Høring: Høring – Straffelovrådets tilleggsutredning om pønal inndragning

Levert: 01.10.2021 10:47:45

Svartype:

Jeg svarte som: Annen offentlig etat

Avsender: Økokrim

Kontaktperson: Geir Kjetil Finneide

Kontakt e-post: geir.kjetil.finneide@politiet.no

1 Innledning

Vi viser til Justis- og beredskapsdepartementets høringsbrev av 29. juni 2021 om Straffelovrådets tilleggsutredning til NOU 2020:10: *Konfiskasjon av ting som har tilknytning til en straffbar handling*.

Det viktigste av de foreslåtte tiltakene for å effektivisere inndragningsbestemmelsene i hovedutredningen er etter Økokrims syn lovfesting av et lavere beviskrav for utbytteinndragning enn det som gjelder ved idømmelse av straff. En slik lovendring vil i praksis kunne legge til rette for økt bruk av inndragning som eneste reaksjon. Rene inndragningssaker vil særlig kunne være aktuelt når en står overfor det man kan kalle uforklarlig formue, samtidig som bevissituasjonen gjør det uforholdsmessig ressurskrevende å etterforske saken fram til det kan fastslås om lovlig erverv helt kan utelukkes. I slike saker vil bevistemaet om det foreligger en straffbar handling og om den kravet rettes mot har oppnådd et utbytte av denne smelte sammen, inntil politiet eventuelt lykkes i spore utbyttet tilbake til en bestemt primærhandling. For å kunne oppnå den ønskede effektiviseringen, mener vi derfor at det lavere beviskravet må omfatte vilkåret om at det dreier seg om utbytte av "en straffbar handling" i straffeloven § 67.

Økokrim mener at det fortsatt er behov for å kunne inndra ting som har vært fremskaffet ved, gjenstand for eller brukt til straffbare handlinger, også i situasjoner hvor inndragning ikke alene kan begrunnes i konkret forebygging eller nullstillingsprinsippet. Vi støtter derfor innføring av et alternativt rettslig grunnlag for slik inndragning, forutsatt at inndragningsadgangen etter straffeloven § 69 begrenses som foreslått i NOU

Etter å ha lest tilleggsutredningen, er vi av den oppfatning at de foreslåtte endringene til sammen vil kunne bidra til å gjøre skillet mellom pønalt begrunnet inndragning og inndragning på grunnlag av andre formål tydeligere. Dette har gode grunner for seg, ikke minst sett i lys av at dagens regelverk uansett ikke kan forstås fullt ut etter sin ordlyd i situasjoner der den kravet rettes mot har handlet i god tro.

Da vi likevel er negative til innføringen av en ny straffart, skyldes det i hovedsak at det tydelige skillet mellom pønalt og ikke pønalt begrunnet inndragning ikke er like klart i praksis. Vi mener at en ved den foreslåtte lovendringen risikerer å gjøre regelverket mindre effektivt enn det er i dag, og da særlig ved at det i praksis blir vanskeligere å inndra ting som har forbindelse med grenseoverskridende kriminalitet.

2 Generelle betraktninger

2.1 Bør inndragning som er straff etter EMK også alltid være straff etter norsk rett?

Forslaget om gjeninnføring av konfiskasjon som straff, bygger på et underliggende premiss om at inndragning som har karakter av straff også bør være straff etter norsk rett, se her utredningen punkt 4.2.2. Økokrim er enig i at rent pønalt begrunnede strafferettslige reaksjoner også formelt sett bør være straff. Å gjøre all inndragning som inneholder pønale elementer til straff etter norsk rett, vil nok også bidra til å redusere faren for overtredelser av EMK. Sett i lys av det omfattende straffebegrepet i EMK, mener Økokrim likevel at hensynet til en effektiv håndhevelse tilsier at en ikke bør innføre konfiskasjon som ny straffart. Økokrim viser her til hovedutredningen punkt 6 om de ulike konsekvensene av at en reaksjon faller inn under EMKs straffebegrep og av at en reaksjon gjøres til straff etter Grunnloven § 96, og vil særlig påpeke betydningen av at EMK ikke er til hinder for at en opererer med skyldpresumsjoner i inndragningssaker.

Vi finner i denne sammenheng grunn til å påpeke at det er gode grunner til at heller ikke alle pønalt begrunnede reaksjoner er straff. Det er en rekke eksempler i lovgivningen på at reaksjoner i form av administrativt ilagte overtredelsesgebyrer som er straff etter EMK ikke er straff i norsk rett, også når disse har nærmest rent pønale formål. Som en konsekvens av dette er det blant annet ikke nødvendig å bevise utover enhver rimelig tvil at en bileier selv har parkert og har utvist skyld for at parkeringsgebyr skal kunne ilegges, se vegtrafikkloven § 31 siste ledd og forskrift om offentlig parkeringsgebyr §§ 2 og 4, eller for at bilen skal kunne tjene som sikkerhet for dekning av forfalte gebyrer etter vegtrafikkloven §38. Tilleggsskatt, og overtredelsesgebyrer ilagt i medhold av konkurranselovgivningen og hvitvaskingsloven er eksempel på at slike reaksjoner kan få vidtrekkende konsekvenser for den det gjelder. Likevel har lovgiver, utfra de kryssende

hensyn som gjør seg gjeldende, kommet til at slike reaksjoner ikke skal være straff etter norsk rett, se her drøftelsene i Prop. 62 L (2015–2016).

3 Merknader til forslaget

3.1 Konfiskasjon som straff

Økokrim er enig i at det bør fremkomme av lovgivningen at inndragning som ikke alene kan begrunnes utfra konkret forebygging eller nullstilling ikke kan skje på rent objektivt grunnlag. I Økokrims høringsinnspill til NOU 2020:10 ga vi likevel uttrykk for at vi ikke støttet en gjeninnføring av konfiskasjon som straff. Begrunnelsen for dette fremkommer i hovedsak av uttalelsens punkt 3.1, og 3.6. Hovedinnvendingen har sammenheng med at formålet med inndragning i medhold av straffeloven § 69 sjelden har en ren pønalt begrunnelse, se her for eksempel HR-2018-556-A avsnitt 29 til 33, og at det pønale elementet ofte utgjør en begrenset del av begrunnelsen for inndragning i det enkelte tilfellet. Inndragning bør derfor kunne skje også når det ikke er bevist utover enhver rimelig tvil at eier er skyldig i en straffbar handling. Vi fastholder dette standpunktet også etter å ha lest tilleggsutredningen.

3.2 Mulige konsekvenser av innføring av inndragning som straff

3.2.1 Generelt

Dersom inndragning bedømmes som straff etter EMK utløser det et omfattende rettighetsvern. Beskyttelse av den enkelte mot reaksjoner som til dels er pønalt begrunnet, utover det som følger av EMK, vil lett skje på bekostning av samfunnets behov for effektivt å kunne forhindre kriminalitet. Straffelovrådet er selv inne på at innføring av en ny straffart vil få konsekvenser for inndragningsadgangen etter spesiallovgivningen, se tilleggsutredningen punkt 5.1. Videre skriver rådet at *"innføring av en ny straffart (vil) kreve grundige vurderinger av om en ny straffart lar seg begrunne, og de prinsipielle sidene ved å innføre en ny straffart må vurderes mer inngående i den videre lovgivningsprosessen (tilleggsutredningen punkt 4.5.1)".* Økokrim mener lovgiver her bør være særlig oppmerksom på hvordan innføring av konfiskasjon som straff i praksis vil kunne vanskeliggjøre inndragning ved grenseoverskridende kriminalitet, og vil derfor utdype vårt syn på dette i det følgende.

3.2.2 Særlig om inndragning av ting som tilhører andre enn lovbryteren

En praktisk konsekvens av at inndragning gjøres til straff, er at det vil kunne bli vanskeligere å inndra gjenstander med utenlandske eller ukjente eiere. Som eksempel kan nevnes saksforholdet i LB -2020-1252 hvor en bil benyttet til smugling, med kjent eier i Storbritannia, ble inndratt i straffesak mot smugleren i medhold av straffeloven § 69 jf. §74 andre ledd. Slik Økokrim forstår forslaget vil inndragning(konfiskasjon) ikke lenger kunne skje i slike saker om en ikke kan bevise skyld hos eier utover enhver rimelig tvil. En eier

som har handlet i ond tro har ingen interesse i selv å opplyse saken om han kan slippe inndragning ved å forholde seg passiv.

Om en isteden endrer lovgivningen slik at den i større grad reflekterer de rettighetene eier har etter EMK, uten at en går vesentlig lenger enn dette, vil en etter Økokrims syn beholde et regime som ivaretar de kryssende hensynene som gjør seg gjeldende.

I denne sammenheng vises det til Kjølbro (*Den europeiske menneskerettigheds konvention for praktikere 5. udg*), som i kommentaren til EMK art 7 skriver:

"Konfiskation vil ikke udgøre en straf i forhold til eieren, *hvis det er tale om som led i straffesag mot tredjemand*. Som eksempel kan nævnes konfiskation af et motorkøretøj i forbindelse med straffesag mot lejeren eller brugeren af motorkøretøjet(tredjemand), der har benyttet det i forbindelse med strafbart forhold (side 818)."

Eiere er ikke dermed uten rettigheter etter konvensjonen, da det følger av art 1 i første tilleggsprotokoll om vern av eiendomsretten at eiere skal ha prosessuell adgang til å gjøre sine rettigheter gjeldende i saken og må kunne unngå inndragning ved å sannsynliggjøre sin gode tro. Så lenge disse vilkårene er oppfylt vil eksempelvis både inndragning av en buss benyttet til menneskesmugling, se *Yildirim mot Italia*, eller en fiskebåt benyttet til ulovlig fiske, se *Yasar mot Romania*, være forenlig med konvensjonen. Når saken reises mot eier, vil de samme kravene følge av artikkel 7, se *G.I.E.M SRL and Others v. Italy* (premiss 243).

En lovendring som ikke går lenger i å innrømme eiere rettigheter enn det som ser ut til å kunne utledes av en relativt konsistent praksis fra EMD, vil etter Økokrim syn ha den klare fordel at man ikke vil kunne unngå inndragning alene ved å sannsynliggjøre at eieren er en annen enn lovbyteren selv.

Økokrim mener for øvrig at *Yildirim mot Italia*, hvor saksforholdet var at leier av en buss gjentatte ganger hadde benyttet den til menneskesmugling, viser at det ikke alltid er så lett å fastslå når inndragning skjer med en allmennpreventiv (pønalt) begrunnelse og når det begrunnes i konkret forebygging.

4 Fra Økokrims høringsinnspill til NOU 2020:10

Fra punkt 1 - Innledning og oppsummering

- Økokrim støtter ikke de foreslåtte endringene i § 69 og § 70, og foreslår at en istedenfor den foreslåtte begrensningen av anvendelsesområdet endrer ordlyden til at inndragning i medhold av § 69 første ledd bokstav b og c ikke skal skje om lovbyter eller den han handlet på vegne av kan sannsynliggjøre god tro.
- Økokrim støtter ikke gjeninnføring av en konfiskasjonsbestemmelse, men

foreslår en endring i straffeloven §53 andre ledd slik at bot i større grad enn i dag vil kunne benyttes som alternativ eller tillegg til utbytteinndragning.

Fra punkt 3 - Forslagene til lovendringer

Fra punkt 3.6 - Endringene i § 69 og § 70 første ledd

Økokrim kan ikke støtte de foreslåtte endringene i §69 og § 70 første ledd.

At inndragning i visse tilfeller vil anses som straff etter EMK innebærer ikke at det er straff etter Grunnloven § 96. En kan ikke se at det er noe problem at kapittel 13 både inneholder bestemmelser om inndragning som kan være straff etter EMK og inndragning som ikke er det, så lenge grensene for når inndragning kan skje på rent objektivt grunnlag er tilstrekkelig klare.

(...)

Fra punkt 3.6.1 - Hvorfor inndras ting som har vært brukt til straffbare handlinger?

Inndragning i medhold av straffeloven § 69 og bestemmelser i særlovgivningen skjer normalt utfra mer sammensatte formål. Det er derfor i praksis ikke så enkelt å avgjøre om for eksempel en ting som en eier har vist seg ut av stand til å forhindre at blir brukt til straffbare handlinger inndras utfra pønale eller preventive formål. Ettersom formålene med inndragning av ting som er benyttet ved straffbare handlinger er sammensatt vil også den konkrete vurderingen av om inndragning skal foretas være det, se for eksempel Rt-2002- 1271. Det sammensatte formålet ved slik inndragning var også noe av grunnen til at en i utgangspunktet opphevet skillet mellom inndragning som formelt er straff og inndragning som ikke er det i 1973. se her Ot.prp. nr.31 (1971-1972), punkt II. Nr. 2:

"I noen tilfelle er det spørsmål om inndragning av ting som har vært brukt eller er bestemt til å brukes ved en straffbar handling. Om disse tilfelle uttaler Straffelovrådet bl.a. (s. 10-11):

«Også her kan forholdet være at tingen representerer en fare for at den kan bli brukt til en ny straffbar handling så lenge den er til disposisjon for den som tidligere har brukt den på denne måte. Men selv om dette ikke er tilfelle – f.eks. fordi enhver lett kan skaffe seg den slags redskaper eller andre ting som er brukt – gir loven adgang til inndragning, enten bare når det er tale om forsettlig forbrytelser, jf. straffelovens § 34, eller – som etter de fleste særlover – også ved forseelser, jf. foran s. 9. Begrunnelsen for inndragning kan nok her til dels være at det vil bli vanskelig for domfelte å skaffe seg nye ting i stedet, men vil ofte nærmest være det som har vært kalt den symbolskpedagogiske betydning...»

Selv om inndragningen i mange av de tilfelle som her er nevnt, også vil kunne ha et direkte pønalt preg, uttaler Straffelovrådet at det likevel ikke synes naturlig å sidestille inndragningen med det tradisjonelle begrep straff".

(...)

Fra punkt 3.6.2 - Inndragning på objektivt grunnlag i medhold av § 69 - alternativt forslag

Økokrim er enig i at det er uheldig at dagens ordlyd gir uttrykk for at inndragning etter § 69 kan skje på rent objektivt grunnlag også når reaksjonen vil være straff etter EMK.

Økokrim foreslår derfor at henvisningen til § 67 første ledd tredje punktum i § 69 begrenses til inndragning i medhold av første ledd bokstav a, da inndragning av produktet av en straffbar handling alene må anses å ha gjenopprettende formål. I denne forbindelse vises det til Ot.prp.nr.98 (1998-1999) punkt 6.4 hvor likheten med utbytteinndragning ble trukket frem som hovedbegrunnelse for innføringen av et rent objektivt inndragningsansvar etter §69. En er for øvrig enig med straffelovrådet i at ting som inndras etter dette alternativet stort sett alltid må anses som utbytte etter straffeloven § 67.

Inndragning av ting som nevnt i første ledd bokstav b og c i bestemmelsen på rent objektivt grunnlag vil derimot ofte kunne være i strid med EMK. Et krav om at skyld må bevises for at inndragning skal kunne skje vil imidlertid i praksis innebære en ikke ubetydelig innskrenkning av muligheten til inndragning av slike ting, noe som vil være uheldig utfra det sammensatte formålet slik inndragning har.

Å bevise at den lovbryteren handlet på vegne av, typisk arbeidsgiver, har utvist skyld når en ting er benyttet til en straffbar handling, vil i realiteten innebære at politiet må etterforske hvorvidt han har medvirket til den straffbare handlingen. Slike etterforskinger vil ofte kunne være uforholdsmessig krevende, ikke minst i saker hvor arbeidsgiver som eier den aktuelle tingen befinner seg i utlandet. Som eksempel kan nevnes lastebiler eller tilhengere som er benyttet til smugling eller båter benyttet til ulovlig fiske. Oppdragsgiveren, typisk rederen eller lastebileieren, vil her ofte befinne seg i utlandet og vil sjelden ha noen interesse i å medvirke til sakens opplysning så lenge bevisbyrden for skyld påligger påtalemyndigheten.

Økokrim mener på denne bakgrunn at også inndragning § 69 første ledd bokstav b og c fortsatt i utgangspunktet bør skje på objektivt grunnlag, men *slik at den kravet rettes mot kan unngå ansvar ved å sannsynliggjøre god tro*, altså på grunnlag av en gjendrivelig skyldpresumsjon. En slik løsning vil etter Økokrims syn bringe ordlyden i tråd med inndragningsregelen slik denne må forstås i lys av menneskerettighetsloven § 3 og den siste praksisen fra EMD omtalt i utredningen punkt 6, samtidig som en beholder en enkelt anvendelig og effektiv inndragningsregel.

POLITIET

Politidirektoratet
Postboks 2090 Vika
0125 Oslo

Kripos

Deres referanse:
21/80711

Vår referanse:
21/80711 - 19

Dato:
01.10.2021

Høring - Straffelovrådets tilleggsutredning om pønalt inndragning

Det vises til skriv fra Justis- og beredskapsdepartementet av 29.6.2021 om høring av Straffelovrådets utredning "Konfiskasjon av ting som har tilknytning til en straffbar handling", og tilhørende skriv fra Politidirektoratet av 25.8.2021, hvor frist for eventuelle innspill til utredningen er satt til 1.10.2021.

Kripos var i høringsuttalelsen til NOU 2020:10 ¹ positive til å markere skille mellom inndragningsregler som er begrunnet i nullstilling/forebygging og regler som er mer pønalt begrunnet. En uttalt forutsetning fra vår side var at det samtidig med eventuell ikrafttredelse av de der foreslåtte endringer i straffelovens kapittel 13 vedrørende inndragning begrunnet i nullstilling/forebygging, også måtte tre i kraft regler om inndragning som er pønalt begrunnet. Denne forutsetning gjentas og understrekes også i vårt høringssvar nå. En annen løsning vil medføre at flere svært praktiske inndragningsmuligheter faller ut av lovverket – og vil i så fall representere en alvorlig innskrenking i adgangen til inndragning som ikke er gjenopprettende eller forebyggende begrunnet av gjenstander og verdier for øvrig.

Straffelovrådet har nå utredet pønalt begrunnet inndragning og foreslår at det innføres regler om "konfiskasjon" i norsk strafferett. Basert på det som fremkommer i utredningen er det fremdeles Kripos' utgangspunkt at inndragning som ikke er begrunnet i nullstilling/forebygging, og som kan være straff etter EMK, bør gis en egen betegnelse. Vi er videre enige med Straffelovrådet i at "konfiskasjon" kan være en godt egnet betegnelse.

Behov for egne regler

I praksis er det nok sjelden det inndras hos en person uten at det skjer samtidig med skyldkonstatering hos vedkommende. Man kan da spørre om det er behov for egne regler, eller om pønalt begrunnet inndragning kan praktiseres innenfor dagens regelverk. Kripos er som nevnt enig i Straffelovrådets sin prinsipielle tilnærming til et skille. En idømt følge som kan bli ansett som straff etter EMK av et straffbart forhold, bør da også behandles etter egne regler. Noe annet vil etter vår vurdering korrespondere dårlig med den prinsipielle tilnærmingen.

¹ Høringsuttalelse av 2.2.2021 - WebSak 20/140885

Kripos

Straffelovrådet gjennomgår i sin utredning flere alternativer til lovteknisk løsning som da kan velges for å markere et slikt skille, herunder om regler bør skilles ut i et eget kapittel i straffeloven. For Kripos fremstår det som usikker om et eget kapittel er nødvendig. En utskillelse i et eget kapittel kan gjøre regelverket mindre praktisk tilgjengelig. Så lenge det kommer klart frem i aktuelle regler at de omhandler konfiskasjon, kan det være en vel så god løsning at reglene settes inn i kapittel 13. Overskriften til kapittelet bør da endres til "*inndragning og konfiskasjon*".

En slik løsning kan velges uavhengig av om man kommer til at konfiskasjon skal være en egen straffart eller ikke.

Konfiskasjon som egen straffart

Straffelovrådet foreslår å definere konfiskasjon som egen straffart, men har ikke foretatt en fullstendig utredning av spørsmålet og konsekvensene av et slikt valg. De skriver i utredningen at det kreves grundige vurderinger i den videre lovgivningsprosessen av de prinsipielle sidene ved innføring av en ny straffart. Kripos ser det prinsipielle utgangspunktet som Straffelovrådet tar når de foreslår at konfiskasjon skal defineres som en egen straffart. Følger som i praksis regnes som straff bør normalt også formelt rubiseres som straff. Som det redegjøres for i utredningen følger det imidlertid en rekke ulemper ved et slikt valg, herunder at det vil skape rettsulikhet i de nordiske landene. Basert på det utredningsarbeidet som er gjort finner Kripos det vanskelig å få full oversikt over konsekvensene.

Dette gjelder også konsekvenser i spesiallovgivningen. I utredningen er det gjort en gjennomgang av fiskerilovgivning og tolllovgivning. Inndragning med pønål begrunnelse er et veldig viktig og praktisk virkemiddel ved tollovertredelser og det er helt nødvendig at disse muligheten opprettholdes etter eventuelle endringer i straffeloven. Straffelovrådet har ikke gjennomgått spesiallovgivningen utover disse to områdene, men skriver at dette må gjøres før innføring av regler om konfiskasjon. Dette er Kripos enig i, og særlig vil dette gjelde dersom konfiskasjon innføres som egen straffart.

Uansett om konfiskasjon innføres som ny straffart eller ikke, må det gjøres en rekke endringer i prosesslovgivningen ved en eventuell innføring av nye regler om konfiskasjon. Kripos er enig i Straffelovrådets hovedsyn om at inndragning og konfiskasjon i størst mulig grad bør likestilles prosessuelt. Ut over dette er det - med utgangspunkt i utredningen - vanskelig å få oversikt over hvilke prosessuelle oppfølginger og konsekvenser som vil følge med Straffelovrådets forslag.

Samlet sett er det Kripos' vurdering at følger og konsekvenser av å innføre konfiskasjon som egen straffart bør utredes ytterligere før eventuelt forslag fremmes for lovgiver.

Forslag til bestemmelser

Straffelovrådet foreslår en hovedbestemmelse om konfiskasjon – ny § 59a - i et nytt kapittel 9a i straffeloven. Det vises til det som er skrevet over om utskilling av konfiskasjon i et eget kapittel. I tillegg til hovedbestemmelsen foreslås det en rekke lovendringer som følge av at konfiskasjon foreslås innført som ny straffart. Det vises også her til det som er sagt om behovet for en bredere utredning.

Hva gjelder selve forslaget til ordlyd i ny § 55a, bemerkes at adgangen til å inndra ting som ikke er utbytte, men som har en knytning til den straffbare handlingen, er mye brukt i praksis. Det er viktig at de nye reglene om konfiskasjon ikke begrenser denne muligheten. Ordlyden

som er foreslått synes å dekke de "hullene" i inndragningsadgangen som følger av Straffelovrådets forslaget til endringer i kapittel 13, jf NOU 2020:10 - og synes i så henseende ikke å representere noen endring i inndragningsadgangen sett i forhold til dagens regelverk.

Spørsmålet om behov for egne regler om verdikonfiskasjon ved siden av bøtestrafen var også oppe i høringsrunden til NOU 2020:10. Straffelovrådet uttrykker usikkerhet om dette. Selv om verdikonfiskasjon har klare likheter med bøtestrafen, mener Kripos at det foreligger et behov for egne regler om verdikonfiskasjon. Konfiskasjon av gjenstander som har tilknytning til den straffbare handlingen kan i flere tilfeller fremstå som urimelig. Eksempler på dette er overtredelser innenfor fiskerilovgivningen hvor det vil være urimelig å inndra fartøy, eller for eksempel der smugling ikke er graverende nok til å inndra det transportmiddelet som ble benyttet. Muligheten til verdikonfiskasjon vil gi et mer fleksibelt reaksjonssystem i de tilfeller gjenstandskonfiskasjon ikke lar seg gjennomføre, og vil gi en bedre sammenheng i lovverket enn om man i disse tilfellene må velge bøtestrafen som alternativ.

Med hilsen

Ketil Haukaas
assisterende sjef

Dokumentet er elektronisk godkjent uten signatur.

Saksbehandler
Håvar Undeland
politiadvokat

Kopi
Det nasjonale statsadvokatembetet

Politidirektoratet
postmottak

OSLO POLITIDISTRIKT

Deres referanse:
21/4082

Vår referanse:

Sted, Dato
Oslo, den 27.9.2021

HØRINGSSVAR: STRAFFELOVRÅDETS TILLEGGSUTREDNING OM PØNAL INNDRAGNING

1. Innledning

Det vises til brev fra Justis og beredskapsdepartementet av 29. juni 2021 hvor Straffelovrådets utredning "Konfiskasjon av ting som har tilknytning til en straffbar handling" ble sendt på høring. Utredningen er en tilleggsutredning til NOU 2020:10 Straffelovrådets utredning nr 2: Inndragning av utbytte fra gjengkriminalitet.

Oslo politidistrikt vil i høringssvaret knyttet bemerkninger til enkelte konsekvenser av lovforslaget som vi mener det bør ses nærmere på før forslaget vedtas.

2. Merknader til forslaget

2.1 Generelt

Oslo politidistrikt stiller seg positive til at grensene for når inndragning har et slikt pønalt formål at det grenser opp mot det som må regnes som straff i EMKs forstand, utredes nærmere.

OSLO POLITIDISTRIKT

2.2 Utilregnelige lovbreakere

Det er foreslått et nytt kapittel 9a om konfiskasjon som ny straffart. Konfiskasjon vil etter dette være straff og for å kunne idømme konfiskasjon må alle straffbarhetsvilkårene være oppfylt. Det betyr at man ikke kan konfiskere gjenstander eller dens verdi fra utilregnelige lovbreakere. Oslo politidistrikt er bekymret for om lovforslaget vil frata politiet muligheten til å beslaglegge og senere utferdige inndragningsforelegg i saker hvor utilregnelige personer begår lovbrudd som innebærer potensielt farlige gjenstander, typisk brudd på knivforbudet.

Politiet beslaglegger daglig et stort antall kniver i det offentlige rom. Normalt inndras kniven deretter i henhold til § 69 første ledd b fordi den har vært gjenstand for en straffbar handling. Vi frykter at den foreslåtte lovendringen kan medføre at det blir vanskeligere for politiet å beslaglegge kniver som bæres på offentlig sted av personer som mangler skyld eller ikke har utvist subjektiv skyld.

Dette kan antakelig i noen tilfeller avhjelpes med forebyggende inndragning etter § 70, men den bestemmelsen stiller strengere krav til bevis for at det foreligger en nærliggende fare for at tingen vil bli gjort til gjenstand for eller brukt til en straffbar handling. Etter straffeloven § 69 er det tilstrekkelig at tingen har vært brukt til en straffbar handling. Det må ikke påvises en sannsynlighet for at dette vil skje igjen. Bestemmelsen er derfor ikke like godt egnet til inndragning fra førstegangsovertredere.

I enkelte av knivtilfellene antas det at politiet kan ta kniven til en utilregnelig lovbreaker i forvaring jf. politiloven § 7, men dette forutsetter at et av vilkårene i første ledd er oppfylt. Denne bestemmelsen gjelder håndhevelse av den offentlige ro og orden og virkemidler etter denne begrenses til de mer akutte tilfellene. Tiltak etter politiloven § 7 iverksettes ikke etter at en uønsket hendelse er avsluttet jf.: Spurkland: "Vi kjører ham inn for en sjekk" i Tidsskrift for strafferett nr 1 2014 s. 72. Virkemidlene er også begrenset i tid, slik at en farlig (men ikke forbudt) gjenstand som er tatt i forvaring for å ivareta den alminnelig fred og orden, senere må utleveres. Bestemmelsen gir derfor ikke den samme muligheten til å frata utilregnelige lovbreakere en kniv, som det dagens regler om inndragning gjør.

Den foreslåtte lovendringen vil dermed innebære en klart snevrere adgang til å frata en utilregnelig person en kniv enn det dagens regelverk gjør. Det mener vi er en uheldig og neppe tilsiktet utvikling.

2.3 Forholdet til erververe

Straffeloven § 72 første ledd gir i dag hjemmel for å inndra ting som kan inndras etter straffeloven § 72, også fra erververe. Det stilles krav om at gjenstanden må være gitt som gave

eller at erverver forsto eller burde forstå sammenhengen mellom den straffbare handling og det overdratte. Det framstår ikke som helt klart om denne regelen vil bli videreført ved de nye reglene. Dersom lovbryteren ikke har skylddevne, vil dette også sperre for muligheten til å inndra ting som var vært gjenstand for en straffbar handling fra en erverver som har mottatt den i gave eller som forsto eller burde forstått at tingen hadde vært gjenstand for en straffbar handling.

Vennlig hilsen

Beate Gangås
Politimester

Kristin Rusdal
politadvokat 2

POLITIET

Politidirektoratet
Postboks 2090 Vik
0125 Oslo

Øst politidistrikt

Deres referanse:
21/80711 - 3

Vår referanse:
21/80711 - 15

Dato:
1. oktober 2021

Høring – Straffelovrådets tilleggsutredning om pønal inndragning

Det vises til direktoratets brev av 25. august 2021, samt høringsbrev fra Justis- og beredskapsdepartementet av 29. juni 2021, hvor det anmodes om innspill og merknader til Straffelovrådets utredning "Konfiskasjon av ting som har tilknytning til straffbar handling".

Øst politidistrikt er enig i at det er prinsipiell forskjell på inndragning som fastsettes for å straffe domfelte økonomisk, og annen inndragning. Inndragning som er begrunnet i å straffe domfelte økonomisk, er vi enig i at formelt bør håndteres som straff direkte i loven og ikke som en tolkning av EMK.

Distriktet er derimot ikke enig i forslaget om innføring av en ny type straff, men mener prinsipielt at inndragning som fastsettes for å straffe domfelte økonomisk, ikke bør videreføres som inndragning. De tilfeller der det tidligere ble ilagt slik inndragning, bør heller gjennomføres ved fastsettelse av boten. I den grad det er nødvendig, kan kriteriene for fastsettelse av bøter endres til å dekke inn disse tilfellene. Tilsvarende ble f.eks. gjort etter Høyesteretts avgjørelser om tilleggsskatt og dobbeltstraff og der boten i etterkant av Høyesteretts avgjørelser ble fastsatt i samsvar med straffeskatten som tidligere var ilagt av forvaltningen, jf. bl.a. Rt. 2004 side 645 og 2005 side 129.

Når realiteten er å straffe den domfelte økonomisk, er det etter vår vurdering prinsipielt riktig å benevne det som bot. Problemstillingen mot straffebegrepet i EMK vil da ikke lenger være problematisk. I tilfellet som utvalget trekker frem ved ulovlig fiske der inndragningen blir fastsatt som en prosent av fiskebåtenes verdi, bør fiskebåtenes verdi heller være et utmålingskriterium ved fastsettelse av boten enn som inndragning. Resultatet økonomisk blir da det samme og er bedre i samsvar med realiteten.

I tilleggsutredning trekkes det frem andre eksempler på hva som vil være konfiskasjon. Dette gjelder bl.a. der gjenstandsinndragning foretas fordi det vil virke støtende ikke å inndra og som eksempel brukes et tilfelle der en golfkølle som er brukt til å slå en medspiller, inndras. Tilsvarende anføres at inndragning kan skje av symbolpedagogiske årsaker. Vi er ikke enige i at slik inndragning foretas for å straffe domfelte økonomisk og vi oppfatter at denne formen for inndragning bør kunne videreføres uten endring. Det er jo nettopp symbolpedagogiske

Øst politidistrikt

årsaker eller at manglende inndragning vil virke støtende som er årsaken til inndragningen og ikke å straffe domfelte økonomisk.

Øst politidistrikt har internt hatt noe fokus på inndragningsreglene i tilfeller der det etter gjennomføring av f.eks. et lånebedrageri er medvirkere som tar imot penger på egen konto og enten betaler en tilsvarende sum videre til en annen konto eller tar ut penger kontant. I slike tilfeller er pengene gjenstand for en straffbar handling og spørsmålet er om disse bør kunne inndras. I mange tilfeller vil det kun være denne medvirkeren som kan identifiseres og dermed eneste person som det kan rettes et inndragningskrav overfor. Dette gjelder særlig hvis pengene i etterkant tas ut kontant. I slike tilfeller vil det nok kunne fremmes et erstatningskrav overfor medvirkeren på vegne av fornærmede, og dette mener vi bør rutinemessig fremmes. Bakgrunnen for at slike tilfeller er vanskelig å vurdere opp mot bestemmelsen om inndragning av "gjenstand for den straffbare handling" er bl.a. at gjenstanden er penger på konto som i realiteten ikke kan adskilles fra andre penger på samme konto. Vi oppfatter at det vil kunne ha en preventiv effekt hvis den som stiller f.eks. konto til disposisjon, blir ansvarlig for hele beløpet og ikke bare den summen han sitter igjen med som sitt utbytte. Det foreslås at dette vurderes i den videre behandling.

Med hilsen

Agnes Beate Morland Hemmø
Fung. påtaleleder

Saksbehandler:
Politadvokat Christian Eckhoff

Dokumentet er elektronisk godkjent uten signatur.